

*Arbeiderpartiet og Senterpartiets
forslag til budsjett 2023
for Halden kommune*

Lagt frem i kommunestyret 15. desember 2022. Det er foretatt endringer siden framlegget i formannskapet 1. desember 2022

Forslag til vedtak:

1. Arbeiderpartiets og Senterpartiets budsjettforslag for 2023 vedtas i henhold til § 5-4 Bevilgningsoversikter - drift (1A), § 5-4 Sum bevilgninger drift, netto (1B), § 5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2A), § 5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2B).
2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å disponere ressursene innenfor hvert område i Sum bevilgninger drift, netto (1B). I tillegg gis Kommunedirektøren fullmakt til å justere budsjettet mellom områdene i Sum bevilgninger drift, netto (1B) når det gjelder justeringsbehov av teknisk karakter, og som ikke påvirker tjenestene eller tjenestetilbudet.
Øvrige budsjettjusteringer mellom sektorene legges frem for formannskap og kommunestyre etter innstilling fra Kommunedirektøren.
3. Kommunedirektøren skal påse at rammer og vedtak følges opp og rapporterer tertialvis på sektorenes økonomi til hovedutvalg, formannskap og kommunestyre.
4. Formannskapet disponerer investeringsbudsjettet, innenfor tildelt ramme, i henhold til Bevilgningsoversikter - investering (2B).
5. Halden kirkelige fellestråd gis et driftstilskudd på 13,63 mkr for 2023.
6. Kommunedirektøren gis fullmakt til å ta opp lån på til sammen 502,113 millioner kr. VAR-lån utgjør 121,000 millioner kr av den totale lånesummen. Lånene avdras med en vektet avdragstid sett opp mot objektene levetid. Startlån utgjør 70 millioner kr av den totale lånesummen og tas opp i henhold til Husbankens retningslinjer, primært med en avdragstid på 20 år.
7. Trekkrettighet i bank beholdes på 100 millioner kr i 2023.
8. Halden kommune skriver ut eiendomsskatt på faste eiendommer, inkludert tomter, i hele Halden kommune for skatteåret 2023 jf. eiendomsskattelovens §§2 og 3 bokstav a. Kommunen skriver ut skatt på næringsdelen (bygning og grunn) i tidligere skattlagte verk/bruk (annet ledd i overgangsregel til esktl. §§ 3 og 4). Det skrives også ut skatt på det særskilte skattegrunnlaget redusert med fem syvendedeler til to syvendedeler i 2023 (overgangsregel til §§ 3 og 4 første ledd første punkt).

Halden kommunestyre vedtok at kommunen gjennomfører alminnelig omtaksering for eiendomsskatt i 2020 for samtlige faste eiendommer jf. eskl. § 8-a-3 nr. 2 med virkning fra skatteåret 2021. Formannskapet vedtok i møte 30.04.20 at man for 2021 skulle bruke Skatteetatens formuesverdier/boligverdi som grunnlag for boligeiendommer, og at eiendommer som ikke har dette skal takseres av kommunen. Denne omtakseringen er ferdig, og nye takster er iverksatt fra skatteåret 2021. For utskrivning av skatt på boligeiendommer benyttes Skatteetatens formuesgrunnlag for de boliger hvor dette er beregnet jf. eskl. § 8 C-1. For øvrige faste eiendommer gjennomføres allmenn kommunal taksering jf. eskl. § 8 A-2 og 8 A-3.

Før øvrig gjelder (jf. eiendomsskattelovens § 10) følgende for utskrivningen av eiendomsskatt for året 2023:

- a) Med de unntak som er nevnt under skal skattesatsen etter eskl. § 11 være 7 promille av den fastsatte takstverdien.
 - b) Med hjemmel i eskl. § 12, bokstav a, skal skattesatsen for «bustadelen i egedomar med sjølvstendige bustaddelar» og fritidseiendommer være 3 promille av takstverdien. Ubebygde tomter beskattes med 3 promille av takstverdien jf. eskl. § 12, bokstav b.
 - c) I tillegg gis etter eskl. § 11, annet ledd, et bunnfradrag på 500 000 kr for hver selvstendig boenhet i boliger (herunder fritidseiendommer) i faste eiendommer som ikke blir brukt i næringsvirksomhet. Nye boliger uten formuesgrunnlag undergis kommunal taksering inntil formuesgrunnlag foreligger fra Skatteetaten.
 - d) Etter eskl. § 7 kan som tidligere, etter nærmere søknad og vedtak for den enkelte eiendom, fritas eiendommer etter dennes bokstav a) «eigedom åt stiftingar eller institusjonar som tek sikte på å gagne ein kommune, eit fylke eller staten» og dennes bokstav b) «bygning som har historisk verde».
 - e) Etter eskl. § 5, bokstav a, fritas eiendom som Staten eier så langt eiendommen har historiske bygg eller anlegg gjennom fredningsvedtak jf. Lov om kulturminner.
 - f) Etter eskl. § 5, bokstav h, skal fritas «eigedom som vert driven som gardsbruk eller skogbruk». For slike eiendommer gjelder dog at det skal svares eiendomsskatt forvåningshus, kårbolig, med garasjer og uthus, og passende tomt. Eiendomsskatten for dette svares etter samme satser og regler som for boligeiendommer.
 - g) Kommunens skattetakstvedtekter.
9. De gebyrsatser som fremkommer i gebyrregulativer/forskrifter som er vedlagt dette dokument vedtas.
 10. Kommunale avgifter skrives ut i 4 terminer i 2023, med forfall 20. mars, 20. mai, 20. september og 20. november. Det er åpnet for at innbyggere som ønsker det kan be om månedlig fakturering av kommunale avgifter.
 11. Eiendomsskatten skrives ut samtidig med kommunale avgifter
 12. Forskrift for kommunale vann- og avløpsgebyrer, forskrifter bygg, plan, utslipp, deling, eiendomsregistrering og seksjonering, forskrifter Halden havn, forskrifter om bryggeplasser og forskrifter om feiing og tilsyn vedtas.

Innledning

Med dette dokumentet legger partiene Arbeiderpartiet og Senterpartiet fram et felles forslag til budsjett 2023 for Halden kommune.

Kommunedirektørens forslag til budsjett for 2023 legges til grunn for budsjettforslaget. Vårt forslag til budsjett fremkommer derfor som endringer/justeringer i forhold til kommunedirektørens forslag.

I samarbeidsavtalen fra 2019 mellom Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Miljøpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre heter det at Halden kommune skal ha en sunn og bærekraftig økonomi som ivaretar kommunens ansvar for tjenesteproduksjon, myndighetsutøvelse og samfunnsplanlegging. Videre at Halden kommune skal fortsatt ha arbeid, kunnskap og klima som de viktige satsingsområder i årene som kommer. I tillegg må kommunen håndtere omstillingsprosesser knyttet til endringer i demografien, bedre folkehelsen og å nå klimamålene. Arbeiderpartiet og Senterpartiets budsjettforslag for 2023 følger opp viktige punkter i samarbeidsavtalen.

Budsjettet er preget av utfordringene i samfunnet. Høye energipriser, stor økning i det generelle kostnadsnivået og økende rentenivå begrenser handlingsrommet. Heldigvis har Halden kommune i de senere år vært veldrevet og har derfor et solid økonomisk utgangspunkt. Det har blitt bygget fond som gjør oss sterkere når det blåser i verden omkring oss.

Prioriteringer i budsjettet

Halden kommune skal legge til rette for verdiskaping, vekst og utvikling både i kommunal og privat regi. Å skape nye arbeidsplasser er en viktig forutsetning for å opprettholde en sunn og bærekraftig kommuneøkonomi.

Vårt budsjettforslag innebærer også for 2023 en prioritering av barn og unge. Undervisning og oppvekst har siden 2019 blitt styrket gjennom budsjetter og økonomiplan, og vi ønsker å videreføre denne linjen også i en tid med magrere kommuneøkonomi.

Skolebudsjettet styrkes i forhold til Kommunedirektørens forslag. Vi velger å beholde Læringsmiljøteamet, som er et viktig tiltak for å forbedre resultatene i skolen. Vi reduserer noe på forventet innsparing knyttet til inkluderende læringsmiljø, og vi opprettholder skoleskyssen for alle elevene ved Os skole, samt midler til åpne skoler/nærmiljøskoleprosjekt.

I helse og omsorg halverer vi de foreslåtte kuttene ved Vaterland og i Hagegata, vi beholder avlastningstilbudet for hjemmeboende utviklingshemmede i helger, og vi prioriterer å sette av midler til styrking av hjemmebaserte tjenester. Feriebistand for utviklingshemmede videreføres.

I teknisk setter vi av penger til vedlikehold og til klimasatsing.

Vi prioriterer også å gi midler til Verdensbro, Kirkens Bymisjon, Pride på Grensen, strømstøtte til lysløypene, Halden Idrettsråd sitt prosjekt *Sammen om Halden* og Halden Næringsutvikling, samt til studentuka 2023.

Kommunen skal fortsatt føre en langsiktig, forutsigbar og ryddig personalpolitikk overfor egne ansatte. Treparts-samarbeidet er viktig. Ved å føre en langsiktig, forutsigbar og ryddig personalpolitikk skal kommunen bidra til å gi sine ansatte trygghet og gode livsvilkår. De ansatte er kommunens viktigste ressurs, og må prioriteres. Arbeidet med heltidskultur i kommunen må prioriteres og bruken av midlertidige ansatte, variabel lønn og innleie fra vikarbyråer skal reduseres.

Økonomiske rammevilkår

Halden kommune har stramme økonomiske rammer og handlingsrommet er begrenset. Det er bred politisk enighet nasjonalt om at det må strammes inn i økonomien for å dempe inflasjon, renteøkninger og ha reserver til hardere tider. Dermed er de nasjonale rammene for kommuneøkonomien også stram. I tillegg har Halden ekstra kostnader knyttet til pensjon.

Våre partier har i hovedsak støttet kommunedirektørens forslag for oppbygging av fondsreserver. For samarbeidspartiene er det viktig at det avsettes midler til å dekke nødvendig egenkapital til kommende investeringer. Vi nådde målet om at fondet skulle være av en størrelse tilsvarende 8 prosent av korrigerede driftsinntekter i 2021. Vi har prioritert å øke fondet gjennom flere år for å kunne ha midler til å kunne håndtere uventede og raske kostnadsøkninger uten å måtte kutte i kritisk viktige driftsoppgaver for kommunens innbyggere.

To store investeringsprosjekter tar mye av handlingsrommet i investeringsbudsjettet i 2023. Da må det holdes igjen på en rekke mindre, ønskelige investeringer. Samtidig er det viktig at investeringer gjennomføres innenfor en nøktern økonomisk ramme, at beslutningsgrunnlaget er i tråd med vedtatt økonomireglement og at bestemmelsene innenfor investeringsprosjekters tidligfase følges.

Ap og Sp har som målsetting at kommunen skal gi innbyggerne gode tjenester. Orden og bærekraft i økonomien er helt grunnleggende for våre partier, også i et langsiktig perspektiv. All erfaring viser at ubalanser i kommuneøkonomien går mest utover de som har minst fra før.

Kommunen skal gjennom sine anbud og innkjøp fortsette arbeidet med å motvirke sosial dumping, styrke fagopplæringen, sikre at Norges-modellen virker, stille tydelige klima- og miljøkrav til leverandører, entreprenører og vektlegge kjøp av kortreist mat og tjenester.

Inndekning

For å kunne styrke velferd, arbeid og miljø i budsjettet har Arbeiderpartiet og Senterpartiet lagt inn noen inndekninger på inntektssida. Aktiviteten i norsk økonomi har holdt seg sterk gjennom høsten, og de makroøkonomiske miljøene regner med fortsatt høy sysselsetting i 2023. Vi legger til grunn en marginalt sterkere vekst i skatteinntektene enn i Kommunedirektørens anslag. Anslag for skatteinntekter oppjusteres med 8 millioner.

Kommunedirektørens anslag for utbytteinntektene framkommer av en regneregul basert på historiske tall. 2022 er et veldig spesielt år for kraftmarkedet, noe som vil gjenspeile seg i utbytteinntektene. Vi bør derfor gjøre anslaget for utbytteinntekten fra Østfold Energi med utgangspunkt i den faktiske økonomiske situasjonen for selskapet. Kommunedirektøren i Sarsborg har gjort et anslag basert på halvårsregnskap 2022 og prognose for resten av halvåret. Vi velger å basere oss på dette anslaget. Anslaget for utbytteinntekter fra Østfold Energi oppjusteres med 10,6 millioner til 20 millioner.

Som følge av oppjusterte utbytteinntekter øker brutto overføring til disposisjonsfondet fra 18,8 millioner til 29,4 millioner. Samtidig øker vi bruk av disposisjonsfond med 16,15 millioner fra -10,5 til -26,65. Med dette vedtaket har Kommunedirektøren fullmakt til å trekke på inntil -26,65 mill av fondet, men det presiseres at en først skal undersøke om resultatet kan forbedres ved at inntektsanslag forbedres eller andre kostnader kan trekkes ned.

Totalt øker vi driftsbudsjettet med 24,15 millioner.

Om bruken av disposisjonsfond

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har prioritert å sette av midler til å bygge opp kommunens disposisjonsfond ved hver budsjettbehandling i perioden. Det er viktig at kommunen har et disposisjonsfond av en viss størrelse slik at kommunen kan dekke uforutsette hendelser, raske og varige renteøkninger og bedre egenkapitalfinansieringen av investeringer. Målet har vært at vi normalt skal ha et fond som tilsvarer 8 prosent av driftsinntektene. Målet ble nådd i 2021. Framover skal fondet deflatorjusteres.

Vi går inn i et år preget av uforutsette hendelser. Det er dyrtid som følge av krig og rentenivået øker renteutgiftene med 15 millioner kroner mer enn forutsatt i økonomiplanen fra våren 2022.

2023 er derfor et år det kan være riktig å trekke på fondet for å unngå å måtte foreta urimelig nedskjæringer i tjenestetilbudet til innbyggerne. Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil forplikte seg til å bygge fondet opp igjen til tilsvarende 8 prosent av driftsinntektene når vi kommer over i mer normale tider og fått tid til å tilpasse oss den nye situasjonen.

Justeringer i forhold til kommunedirektørens forslag til budsjett 2023

Momentliste		
Undervisning	Reversering av tiltak om skoleskyss	5 500
	Reversering av tiltak Læringsmiljøteam	1 500
	Reversering av tiltak inkluderende læringsmiljø	2 000
	Generell styrkning	2 000
	Nærmiljøskoler	300
		11 300
Helse	ATA tid Vaterland	1 950
	Reversering av tiltak om avlastning kun på ukedager	1 800
	Reversering av tiltak om trivselskoordinator	800
	Årsverk til aktivitet	800
	Tilføring hjemmebasert	2 000
	Tilføring midler til ferietilskudd	100
		7 450
Teknisk	Vedlikehold av bygg	1 500
	Klimatiltak	1 000
	Biologisk mangfold	300
		2 800
Sentraladmin	Brukeombud	150
	Støtte til Fargespill	500
	Støtte til Lysløypene	350
	Støtte til HNU	500
	Støtte til Pride	150
	Støtte til Kirkens bymisjon (botilbudet)	900
	Halden idrettsråd	200
	Studentuka	50
	Bruk IT-utstyr	-200
	<u>Sum tilføringer</u>	<u>3 150</u>
		24 150

Finansering	Bruk av disposisjonsfond	-	16 150
	Utbytteinntekter økes med	-	10 600
	Merinntekter utbytte avsettes til fond		10 600
	Skatteinntektene (frie inntekter) økes	-	8 000
	<u>Sum finansering</u>	-	<u>24 150</u>

Nærmere om ulike tiltak, investeringer og verbalepunkter i budsjettforslaget

Undervisning og oppvekst:

Effektivitet - reversering

Udefinert effektivitetskrav reverseres med 2 millioner kroner i 2023.

Læringsmiljøteamet

Læringsmiljøteamet opprettholdes som et forebyggende tiltak. Teamet ble opprettet for at skolene skulle få rask bistand i klasser med utfordrende læringsmiljø og har vist seg å være et viktig tilbud for skolene. Tidlig innsats er et prioritert satsingsområde for kommunen.

Inkluderende læringsmiljø

Arbeiderpartiet og Senterpartiet er positive til planene for inkluderende læringsmiljø. Det er riktig og viktig at også elever med spesielle utfordringer kan delta i det ordinære klassefelleskapet. Vi er samtidig bekymret over det høye innsparingskravet som tiltaket legger opp til og vil derfor tilbakeføre 2 millioner kroner, noe som reduserer innsparingskravet til 4,5 millioner kroner.

Åpne skoler etter skoletid/nærmiljøskoler

Kommunedirektøren fortsetter arbeidet med åpne skoler etter skoletid og nærmiljøskoler. Det er flere prosjekter på gang, og ytterligere prosjekter er under utvikling. Det settes av 300 000 kr.

Skoleskyss Os

Arbeiderpartiet og Senterpartiet viderefører skoleskyssordningen for elevene ved Os skole. Dette er en ordning som i sin tid ble lovet fra kommunens politiske ledelse. Vi nærmer oss ferdigstillelse av nye Os skole, og i løpet av 2024 vil elevene være tilbake.

Helse og mestring:

Hjemmebaserte tjenester

Tjenestebehovet øker for hvert år på grunn av økningen av antall eldre i Halden. I tråd med helse, omsorg og mestringsplanen prioriterer Halden å tilby gode tjenester i hjemmet. Arbeiderpartiet og Senterpartiet setter derfor av 2 millioner kroner for å styrke hjemmebaserte tjenester.

Avlastning bo -og miljøarbeidertjenesten

Et godt avlastningstilbud er av stor betydning for familier med særlig tyngende omsorgsoppgaver i hjemmet. Arbeiderpartiet og Senterpartiet reverserer derfor innsparringsforslaget på 1,8 millioner for å sikre avlastning også i helg.

ATA tid på Vaterland

Det er i kommunedirektørens forslag til budsjett lagt inn en innsparing på 3,9 millioner i bemanning på Vaterland, i form av ATA-tid. Vi mener dette vil bli en for kraftig reduisering av tjenestene til beboerne, og halverer derfor innsparringsforslaget ved å legge til 1,95 millioner kroner i vårt budsjettforslag.

Trivselskoordinator

Opprettholdelse av en trivselskoordinator prioriteres da vi har sett behovet for å nå ensomme og sårbare eldre som i dag kanskje ikke benytter seg av tjenestene som kommunen og frivilligheten i Halden kan tilby i stor nok grad. 1 av 3 eldre bor alene viser statistikk. Så det å redusere ensomhet for de eldre, og få flest mulig inn i fellesskap, aktivitet og mestring ser vi på som et viktig satsingsområde i tiden fremover. Innsparingsforslaget reverseres med 0,8 millioner kroner.

Årsverk aktivitet og mestring

Satsningen på aktivitet og mestring ansees i tråd med strategiene i Helse, omsorg og mestringsplanen. Når målet er at flest mulig skal kunne mestre å bo hjemme er det særdeles viktig at vi lykkes med det forebyggende arbeidet og veiledningstjenestene som denne avdelingen tilbyr. Arbeiderpartiet og Senterpartiet legger derfor inn 0,8 millioner kroner for å sikre den opprinnelige bemanningen.

Ferieordning til mennesker med funksjonshemming

Ved budsjettet for 2021 satte samarbeidspartiene av midler så utviklingshemmede kunne få bistand ved feriereiser. Det har vært et begrenset antall som har benyttet seg av ordningen i 2021 og 2022, og det bør derfor vurderes om kriteriene bør endres, eller om ordningen kan utvides til å også gjelde andre brukergrupper. Vi ønsker at ordningen videreføres i 2023 og setter av 100 000 kroner til tiltaket.

Sykehjemsplasser og botilbud

Vi blir stadig flere eldre i samfunnet og med det øker også behovet for sykehjemsplasser og omsorgsboliger. Vi skal i tiden fremover følge den nye Helse, omsorg og mestringsplanens mål og strategier, som legger til rette for å bo lengst mulig i egen bolig, og som satser på forebygging, folkehelse og tidlig innsats. Dette for å møte det økte tjenestebehovet og fortsatt kunne levere trygge og gode helse og omsorgstjenester i kommunen. Fremtidens omsorg vil ikke kunne innebære å skalere opp antall sykehjemsplasser på samme måte som før. Det vil verken kommuneøkonomien eller samfunnsøkonomien kunne bære.

Målet skal være at alle skal få den hjelpen de trenger, når de trenger den. Da vil det være avgjørende at eldres botilbud planlegges på en langsiktig og god måte. Derfor ber vi administrasjonen å fremlegge en plan for botilbud og sykehjemsplasser for eldre i løpet av 2023.

Heltid

Å øke antall heltidsstillinger er en hovedsatsing for Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Målet om heltidskultur er viktig for framtidig tjenesteproduksjon, for de ansattes hverdag og arbeidsmiljø, og for politisk og administrativ ledelse. Halden kommune skal ligge i front på heltid, og prosess og organisering av heltidsprosjektet blir avgjørende for å få dette til.

De ansatte er kommunens viktigste ressurs, og lønn er en vesentlig post i kommunenes utgifter.

Det er derfor viktig at kommunen organiseres på en slik måte at ansatte blir involvert i de ulike prosessene.

En økning av hele faste stillinger ser vi på som en forutsetning for at kommunen skal kunne planlegge sine tjenester til innbyggerne. Det er derfor nødvendig at bruk av variabel lønn og bruk av vikarbyråer reduseres.

Samarbeidspartiene har i tidligere budsjett lagt inn en reduksjon av variabel lønn. Vi etterlyser en rapportering på hvorfor dette ikke er oppfylt. Det vi derimot ser er en økning både i variabel lønn og bruk av vikarbyråer. Når vi nå ikke har satt av nye midler til heltidsprosjektet er det fordi det er handlingsrom innenfor eksisterende rammer til å iverksette de planlagte pilotprosjektene.

Det er viktig at disse pilotene nå kommer i gang, slik at vi kan høste erfaringer videre i prosessen.

Båstadlund arbeids- og aktivitetssenter

Arbeiderpartiet og Senterpartiet ønsker å bygge nytt arbeids- og aktivitetssenter på Båstadlund. Dette er et viktig tilbud til en gruppe som har måttet vente i alt for mange år på å få nye lokaler på plass. Planleggingsarbeidet må fortsette, selv om byggestart må avvente til den statlige medfinansieringen er på plass. I mellomtiden må brukerne sikres et godt tilbud. Det bør vurderes om avdelingen ved BRA-veien midlertidig kan flyttes til bedre forhold på Karrestad.

Avlastning for pårørende med pleieansvar for familiemedlemmer

Familiemedlemmer utfører i dag viktige pleieoppgaver for ektefeller og andre nærstående. Dette er innsats som er avgjørende for samfunnet. Flere har uttrykt behov for avlastning for å kunne få noen dager «fri». Vi ber administrasjonen utrede muligheten for å få til et bedre avlastningstilbud i Halden.

Brukerombud

Som ledd i å styrke økt brukermedvirkning i forhold til kommunens forvaltning ble det i budsjettet for 2022 vedtatt å opprette et Brukerombud, som skal være et kontaktpunkt for kommunens

innbyggere overfor de enkelte tjenestegrener. Vi ønsker at det skal bli fortgang i denne prosessen, og setter derfor av ytterligere 150 000 kr til Brukerombud ut over kommunedirektørens forslag.

Kommunedirektøren bes legge fram en sak i første kvartal om etablering av et Brukerombud; med oppgavebeskrivelse, stillingsomfang og vurdering av plassering i administrasjonen for sikre en uavhengig rolle. Kommunedirektøren bes om å opprette stillingen fra 1. juli 2023.

Det anslås en kostnad på 500 000 kroner som dekning ut året 2023, økende til 1 000 000 kroner i planperioden.

Teknisk, klima og miljø:

Vedlikehold.

Vedlikehold er avgjørende for å beholde verdien av kommunens realkapital. I tillegg er vedlikehold viktig for å sikre trivsel for innbyggerne og gode arbeidsmiljøer for de ansatte. Vi reverserer derfor kuttet på kr 1,5 millioner i vedlikehold.

Klimatiltak

I kommunedelplanen for klima og energi har vi satt et ambisiøst mål om at klimagassutslippene i Halden skal være redusert med minst 60 prosent innen 2030, sammenlignet med 2016. Innen 2050 skal Norge være et nullutslippssamfunn. Gjennom klimabudsjetten har vi fått et viktig styringsverktøy for kommunen. Klimabudsjetten kvantifiserer hvor mye klimagasser som kuttes gjennom de foreslåtte tiltakene og kostnaden for å gjennomføre disse. Forbedrede målinger, årlig revidering og jobbing med nye, treffsikre tiltak må jobbes med kontinuerlig for at kommunen skal gi sitt bidrag til å nå lavutslippssamfunnet.

Siden 2019 har klimagassutslippene fra Halden blitt redusert fra i overkant av 100 000 tonn til i overkant av 80 000 tusen tonn. Virkemiddelbruken må forsterkes i årene framover dersom vårt klimamål for Halden skal nås. Veitrafikken er den desidert største utslippskilden, deretter kommer jordbruk. Det er viktig med god virkemiddelbruk her, men det må jobbes bredt med små og store tiltak.

I saker der det er relevant, skal det redegjøres for hvordan de forskjellige løsningsalternativene påvirker klimabudsjetten på kort og lang sikt.

For å styrke klimaarbeidet setter Arbeiderpartiet og Senterpartiet av 1 million ekstra til klimatiltak. Vi vil komme tilbake til hvordan klimatiltakene for 2023 best kan rettes inn. ENØK-tiltak er allerede en stor satsing i Kommunedirektørens budsjettforslag som vi støtter sterkt opp om. Planene for utbedring og utbygging av sykkelveier skal følges opp.

Biologisk mangfold

Budsjettposten til biologisk mangfold, bekjempelse av fremmede arter, restaurering og reetablering av natur økes med 300 000 kr, slik at kommunens arbeid kan videreføres. Kommunen skal også aktivt søke eksternt medfinansiering for å kunne gjennomføre flere prosjekter. Det skal iht. planstrategien utarbeides en egen temaplan for naturmangfold. Kommunale byggeprosjekter og nye reguleringsplaner skal bidra til å sikre det biologiske mangfoldet. Lag, foreninger, privatpersoner og næringsliv vil være viktige samarbeidspartnere, og kommunen oppfordres til å kopiere vellykkede samarbeidsprosjekter andre kommuner gjennomfører. Prioritert arbeid er å bevare eksisterende biologisk mangfold. Det er derfor viktig at kommunens rådgivning bidrar til dette, spesielt innen landbruk og skogbruk.

Kjøp av brukt, gjenbruk og reparasjoner av it-utstyr

Gjenbruk, reparasjoner og oppgradering av produkter må alltid gå foran bruk-og-kast, også når det gjelder it-utstyr. Halden skal aktivt kjøpe brukt IT-utstyr der det lar seg gjøre. På dette beregnes en budsjettmessig innsparing på 200 000 kr.

Oslofjorden

Oslofjorden har de senere årene gått fra å være en fjord full av liv til å bli en fjord som i dag er nesten død. Det trengs samarbeid mellom alle kommunene langs Oslofjorden og staten for å kunne snu utviklingen. Haldens skjærgård er knyttet til Oslofjorden. Det er flere tiltak som Halden kan jobbe med, som å anlegge fang- og fordrøyningsdammer (stoppe avrenning og samle regnvann), vegetasjon langs bekker som skal begrense avrenning, sørge for gode muligheter for å tømme kloakk fra båter, se på muligheter for vask av båter på steder som renser avfallet, begrense nedbygging av strandsonen, samt påbegynne planlegging av rensing av nitrogen ved Halden rensesanlegg.

Plusshus og bestemmelser i reguleringsplaner

Plusshus-standard skal vurderes ved alle nye kommunale byggeprosjekter. I større reguleringsplaner skal det også der det er mulig legges inn bestemmelser knyttet til oppvarming med varmepumpe-teknologi, og takflater/vinkler tilrettelegges for solenergi. Når kommunen skal opprette nye bygg, skal ulike ENØK-tiltak vurderes, inkludert hva som må til for at bygget skal bli miljøsertifisert.

Bærekraftig mobilitet og bildeling

Kommunedirektøren skal i dialog med private bidra til at bildeling blir et alternativ for flere. Ved større reguleringsplaner skal det tilrettelegges for bildeling.

Østfold avfallsselskap

Halden kommune skal fortsette sitt samarbeid med Østfold avfallsselskap. Halden kommune skal være en konstruktiv part i å nå målene når det gjelder resirkulering av mest mulig av avfallet.

Bredbåndsutbygging

Halden har de siste årene fått statlige midler for å sikre bredbåndsutbygging og mobildekning i distriktene. Dette arbeidet videreføres, og er ikke blitt mindre viktig sett i lys av at kobbernettene stenges i løpet av kommende år. Det er fortsatt mange områder i Halden med dårlig mobil- og bredbåndsdekning, selv om områdene har blitt mindre takket være de senere årenes innsats.

Arbeidet med gatebruksplan skal prioriteres

For å frigjøre gateareal i Halden sentrum bør det arbeides for å skapes felles parkeringsløsninger rundt sentrum. Det kan være parkering i fjell som i Fredrikstad, eller parkeringshus.

Utvikling av Høgskolen i Østfold

Høgskolen på Remmen er en av de viktigste institusjonene i Halden, og utvikling av studietilbudet vil bidra positivt til lokalsamfunnet. Vi må derfor føre en aktiv samarbeidspolitikk for å sikre videre utvikling av høyskolen, bl.a. ved å satse på bedre kollektivløsninger som binder Remmen og byen sammen. Halden skal tilby seg å være forsøkskommune for å teste ny teknologi, nye løsninger eller andre tiltak for å utvikle kollektivtilbudet.

Samfunn og samskaping:

Halden Næringsutvikling

Halden kommune har siden 2019 hatt en samarbeidsavtale med Halden Næringsutvikling. Siden den gang har HNU vokst betraktelig, og er i dag en viktig næringsforening med over 200 medlemmer som arrangerer over 50 arrangementer og møteplasser årlig. Vi ønsker å videreføre og videreutvikle kommunens avtale i tråd med kommunens målsetninger om økt sysselsetting, etablering av flere arbeidsplasser og styrking av eksisterende næringsliv, og øker tilskuddet med kr 500 000,- per år til 1 mill.

Skulpturpark i Kulturkvartalet

Halden kommune stiller seg positiv til Halden kulturråds initiativ til en skulpturpark med Lise Amundsens skulpturer i Kulturkvartalet. Kulturrådet står ansvarlig for søknader til eksterne bidragsytere, og kommunen bidrar med praktisk hjelp til prosjektering og fysisk realisering. Kommunens bidrag dekkes over de ordinære budsjettpostene.

Verdensbro

Verdensbro, tidligere Fargespill, gjør et viktig arbeid for barn og unge innen kultur og integrering. Det gis et tilskudd i 2023 på 500 000 kroner.

Besøkssenter Gjellestadskipet

Vikingskipfunnet har gitt Halden medieomtale over hele verden. Det arbeides nå med å få de norske vikingskipene inn på UNESCO's verdensarvliste – her er det imidlertid et krav at kulturminnene i hvert fall delvis må befinne seg på opprinnelsesstedet. Derfor er det også et nasjonalt engasjement for bevaring og visning av gjellestadfunnet på Gjellestad. Halden kommune har samarbeidet med Kulturhistorisk Museum i Oslo og Viken fylkeskommune om dette prosjektet i flere år, og vi setter derfor av 1 million kroner på investeringsbudsjettet også i 2023 for å kunne videreføre dette arbeidet.

Kirkens Bymisjon

Arbeiderpartiet og Senterpartiet ønsker at Halden kommune skal fortsette sitt samarbeid med Kirkens Bymisjon, og bevilger kr 900 000 til videreføring av prosjekt Boteam.

Pride på Grensen

Prideuka 2022 var svært vellykket. Pride er en feiring av skeiv kjærlighet, og er et viktig arrangement for å markere samhold, toleranse, respekt og mangfold. Vi ønsker derfor å bevilge 150 000 kroner til arrangementet i 2023.

Studentuka

Det settes av 50 000 kroner til studentuka i 2023. Halden kommune ønsker å styrke studentbyen gjennom tett dialog og samhandling med studentene, studentorganisasjonen og høyskolens administrasjon. Vi ønsker at studentene skal være synlige i byen, og vi vil legge til rette for at byens tilbud er tilgjengelige og attraktive for studentene.

Lysløyper

Kommunens lysløypenett er et viktig tiltak for trivsel og folkehelse. Ekstraordinære strømkostnader har imidlertid blitt en stor belastning for idrettslagene som står for lysløypene. Arbeiderpartiet og Senterpartiet ønsker å bevilge 350 000 kroner til ekstraordinær støtte i 2023.

Sammen om Halden

Vi prioriterer å gi Halden Idrettsråd en støtte på 200 000 kr til prosjekter knyttet til *Sammen om Halden*. Gjennom dette prosjektet har HIR tiltak knyttet til åpne skoler, aktiviteter etter skoletid og de har et system for å inkludere barn og unge som av for eksempel økonomiske grunner ikke får vært med i organisert idrett. Dette er tiltak av stor betydning for kommunen og som vi ønsker at Halden Idrettsråd viderefører og videreutvikler.

Idrett

Når Os-hallen står klar, har kommunen en arena som åpner for store muligheter for hall-idretten i Halden. De lokale klubbene som får nytte av hallen, vil kunne tiltrekke seg flere barn og unge og

gi et bredere tilbud. Hallen betyr nye muligheter for toppidretten i Halden til å vise seg fram både nasjonalt og internasjonalt. Dette kan gi grobunn for utvikling ikke bare av toppidretten, men også breddeidretten. Kommunen er avhengig av et bredt og aktivt idrettstilbud til barn, unge og voksne. Det kan være avgjørende for at de som bor eller flytter til Halden opplever bolyst i Halden.

Kommunen bør støtte opp under HiØs arbeid med å videreutvikle idrettsstudiet. Dette kan skape flere idrettsrelaterte arbeidsplasser.

Rettferdig arbeidsliv

Kommunedirektøren bes påse og sørge for at «Norges-modellen» ligger til grunn for kontrakter kommunen inngår. Dette skal blant annet motvirke sosial dumping, arbeidslivskriminalitet og svart økonomi, kreve ryddige lønns -og arbeidsvilkår for alle arbeidstakere, styrke rekruttering til byggfagene og bedre kvalitet og produktivitet.

Lærling- og praksisplasser

Kommunedirektøren bes ta ansvar for å sikre et tilstrekkelig antall lærling- og praksisplasser i egen, kommunal regi.

§ 5-4 Bevilgningsoversikter - drift (1A)

§5-4 bevilgningsoversikt drift	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. Budsjet 2022	Budsjett 2023
Rammetilskudd	- 1 088 230	- 1 040 082	-1 028 073	- 1 150 957
Inntekts- og formuesskatt	- 876 398	- 857 964	-903 436	- 901 748
Eiendomsskatt	- 92 956	- 94 100	-90 600	- 92 841
Andre generelle driftsinntekter	- 3 938	- 2 850	-2 850	- 1 750
Sum generelle driftsinntekter	-2 061 522	-1 994 995	-2 024 959	-2 147 296
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	1 771 010	1 760 477	1 805 251	1 892 800
Avskrivninger	148 855	140 968	140 968	140 968
Sum netto driftsutgifter	1 919 865	1 901 446	1 946 219	2 033 768
Brutto driftsresultat	-141 657	-93 550	-78 740	-113 528
Renteinntekter	- 7 958	- 9 242	- 9 242	- 16 296
Utbytter	- 7 142	- 5 629	- 10 929	- 20 024
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	-	0	-	-
Renteutgifter	55 450	83 121	83 334	110 413
Avdrag på lån	134 311	93 469	93 469	163 020
Netto finansutgifter	174 662	161 719	156 632	237 112
Motpost avskrivninger	- 148 855	- 85 500	- 85 500	- 140 968
Netto driftsresultat	- 115 851	- 17 331	- 7 608	- 17 384
Disponering eller dekning av netto driftsresultat				
Overføring til investering	12 742	6 891	6 891	13 019
Avsetninger til bundne driftsfond	42 612	4 977	4 978	4 977
Bruk av bundne driftsfond	- 37 256	- 3 336	- 13 060	- 3 336
Avsetninger til disposisjonsfond	88 757	15 690	15 690	29 415
Bruk av disposisjonsfond	-	- 6 891	- 6 891	- 26 691
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	-	-	-	-
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	106 855	17 331	7 608	17 384
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	- 8 995	0	0	0

§ 5-4 Sum bevilgninger drift 2.ledd

§5-4 bevilgningsoversikt drift 2. ledd	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. Budsjet 2022	Budsjett 2023
Fellesområder	9	-	0	0
Sentraladministrasjon	264 924	95 891	277 390	278 831
Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	747 283	753 187	769 418	765 051
Kommunalavdeling Helse og mestring	710 268	685 742	718 229	738 362
Kommunalavdeling Teknisk	98 313	97 561	100 381	162 922
Fellesfunksjoner	29 466	27 895	26 895	16 048
VAR og Havn	4 797	-	0	-
Samfunn og samskaping	- 3 034	191 775	-5 000	-
Sum bevilgninger drift, netto	1 852 025	1 852 050	1 887 313	1 929 118
Herav:				
Avskrivninger	148 855	140 968	140 968	140 968
Motpost avskrivninger	- 148 855	- 85 500	-85 500	- 140 968
Netto renteutgifter og -inntekter	22 831	34 394	34 607	34 607
Avdrag på lån	33	70	70	70
Overføring til investering	1 551	4 977	0	-
Avsetninger til bundne driftsfond	42 603	- 3 336	4 977	4 977
Bruk av bundne driftsfond	- 37 213	-	-13 060	- 3 336
Avsetninger til disposisjonsfond	51 210	-	-	-
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	1 771 010	1 760 477	1 805 251	1 892 800

§ 5-5 Bevilgningsoversikt - investering

§5-5 bevilgningsoversikt investering	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. Budsjett 2022	Budsjett 2023
Investeringer i varige driftsmidler	524 547	658 688	1 068 429	674 915
Tilskudd til andres investeringer	4 182	13 580	3 795	-
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	2 411	1 050	1 050	1 050
Utlån av egne midler	350	-	-	-
Avdrag på lån	-	-	-	-
Sum investeringsutgifter	531 489	673 318	1 073 274	675 965
Kompensasjon for merverdiavgift	- 48 742	- 65 776	- 132 521	- 109 783
Tilskudd fra andre	- 15 896	- 95 000	- 95 000	-
Salg av varige driftsmidler	- 25 709	- 10 000	- 10 000	- 10 000
Salg av finansielle anleggsmidler	-	-	-	-
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-	-	-	-
Bruk av lån	- 422 290	- 484 600	- 817 811	- 502 113
Sum investeringsinntekter	- 512 636	- 655 377	- 1 055 332	- 621 896
Videreutlån	41 016	70 000	70 000	70 000
Bruk av lån til videreutlån	- 41 016	- 70 000	- 70 000	- 70 000
Avdrag på lån til videreutlån	22 110	22 000	22 000	22 000
Mottatte avdrag på videreutlån	- 37 071	- 22 000	- 22 000	- 22 000
Netto utgifter videreutlån	- 14 960	-	-	-
Overføring fra drift	- 12 742	- 6 891	- 6 891	- 13 019
Avsetninger til bundne investeringsfond	16 757	-	-	-
Bruk av bundne investeringsfond	- 366	-	-	-
Avsetninger til ubundet investeringsfond	10 738	-	-	-
Bruk av ubundet investeringsfond	- 19 181	- 11 050	- 11 050	- 41 050
Dekning av tidligere års udekket beløp	901	-	-	-
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	- 3 893	- 17 941	- 17 941	- 54 069
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	- 0	-	-	-

§5-5 bevilgningsoversikt investering 2. ledd	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. Budsjett 2022	Budsjett 2023
Fellesområder	22 004	185 000	0	26 875
Sentraladministrasjon	15 313	10 940	17 323	5 000
Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	6 723	9 000	6 729	4 000
Kommunalavdeling Helse og mestring	10 358	33 150	54 829	15 300
Kommunalavdeling Teknisk	242 569	288 233	811 733	502 740
VAR og Havn	220 959	129 588	177 815	121 000
Org. oppsett mangler	6 621	2 777	-	0
Investeringer i varige driftsmidler	524 547	658 688	1 068 429	674 915